

Скаленко О. К.,

*доктор філософії, академік МА інформатизації при ООН,
член Асоціації футурологів ФТ,
глобальносистемний дослідник Таврійського національного
університету імені В. І. Вернадського,
президент МФ «Єднання»
м. Київ, Україна*

НООСФЕРНИЙ КОМПЛЕКС ЧИННИКІВ ГЛОБАЛЬНОСИСТЕМНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ XXI: ІНФОРМАЦІЯ+ІНТЕЛЕКТ+ІННОВАЦІЇ

Піднявший меч – від меча й загине.
Глобальносистемний висновок

Сьогоденне життя людства своєю очевидністю чітко демонструє не тільки *глобальносистемну кризу трансінформаційного цивілізаційного процесу*, а й трагічні її наслідки у вигляді *занепаду міжлюдських відносин, способів господарювання і міжнаціональних стосунків*, здебільшого як вже можна так сказати, *шляхом неконтрольованих, майже стихійно виникаючих гібридних воєн*. Глобальносистемно вважаючи себе *учасником інформаційного фронту*, на якому не тільки кілометри, а й кубокілометри життєво важливого простору, включно з усією *соціально-психологічною сферою*, а також враховуючи уже імперативно пануючу в світі-XXI *суть транспсихоінформаційну глобалізацію*, представляю науково інноваційне бачення ключового терміна *«інформація»*. А

заради принципу науково-історичної справедливості, попереднім чином робимо висновок, що приведений нижче матеріал – цитування з Інтернет-Вікіпедії є цілком допустимим щодо адекватності відносно реально уже глобалізованого, але *небезпечно кризового* життя людства. А *головною метою* цієї праці є пошук *фундаментальних чинників як можливостей поступу антикризової цивілізації*.

“Згідно з сучасними уявленнями, інформація вважається нематеріальною, а те, що міститься в структурі об'єктів, прийнято називати *даними*. На найфундаментальнішому рівні інформація стосується інтерпретації того, що можна відчутти. Можна сказати, що будь-який природний процес, який не є повністю випадковим, і будь-який спостережуваний об'єкт чи явище у будь-якому середовищі передають певну кількість інформації. Інформація – це не знання саме по собі, а значення, яке можна отримати з представлення через

інтерпретацію... Сам термін «інформація» байдужий до істинності вмісту. Інформація може бути правдивою, хибною або відвертою брехнею... Інформація може бути товаром, тобто купуватися й продаватися як будь-який інший товар...

На початку ХХІ ст. інформація посідає дедалі значніше місце в житті людини як члена суспільства. Засоби масової інформації поширюють її, інформаційні технології переймаються її обробкою. Висувається ідея інформаційного суспільства... Основою такого суспільства було б виробництво й споживання не товарів і послуг, а інформації...

Слово «інформація» походить від середньо-французького *enformacion/informacion/information* – «кримінальне розслідування» та його етимона, лат. *informatiō(n)*, яке має декілька значень... З середини ХХ століття термін «інформація» широко використовується в різних галузях науки та в повсякденному житті. Поняття інформації розглядалося ще античними філософами – старогрецькі мислителі багато розмірковували про форму і про знання, але не про спосіб існування знання та про його передачу. Аналогічно, емпірики Нового часу вважали, що ми отримуємо відомості про світ через відчуття, але ще не намагалися знайти кількісну характеристику для цих відомостей... У сучасному світі інформація є одним з найважливіших ресурсів і, водночас, однією з рушійних сил розвитку людського суспільства». Однак, якщо **інформація – це не матерія і не енергія**, то що ж це за диво-звір такий?

Таким чином, ми тут вже досить близько підійшли до *іноваційного висновку про глобальносистемний корінь* терміна **“інформація”**. По-суті: *ін-формація* – це абстрактне відображення *формацій* як *об'єктів* пізнання дійсного світу: **явищ, властивостей та закономірностей природно об'єктивно існуючого матеріально-енергетичного світу**. Додамо, що приставка ІН тут свідчить про те, що об'єкт пізнання в терміні *інформація* уже втратив свій реальний зміст і є лише якісно тим чи іншим відображенням *дійсності*. Але уважно, науково й глобальносистемно розглянемо: **для чого інформація потрібна людям?**

Глобальносистемні виміри поняття інформатизація світу-ХХІ

Згідно з розробленою автором глобальносистемною методологією науково-практичних досліджень питання соціально-економічного життя розглядаються тут через *призму-структуру* реально існуючого всесвітньо-історичного процесу *«Людина, екосфера (екологія і економіка) та інформатизація світу»*. А задля бажаного скорочення обсягу даного наукового матеріалу, нагадую про реальну можливість ознайомлення в Інтернеті за авторськими назвами з наступними, сутнісно пов'язаними з цією тематикою працями: *«Цивілізація-ХХІ: Глобальний наступ рятівної антикризової ноосфери»*; *«Глобальна*

трансінформаційна основа ноосферного процесу»; «Трансінформаційна глобалістика світу ХХІ ст.»; «Глобалістика трансінформаційної цивілізації»; «Глобальна система науково-інформаційних знань як історична пам'ять і ресурс цивілізаційного поступу людства»; «Сучасність і футурологія інформаційної цивілізації»; «Глобально-системна криза трансінформаційної цивілізації»; «Ключові виклики і алгоритми розвитку світу ХХІ: історичний матеріалізм чи глобально-системна методологія»; «Глобальні резерви поступу: інформація+інтелект+інновації» та сотні інших авторських наукових праць, що по змістовній суті та гостроактуальною світ-пріоритетною новизною ведуть до українського Нобеля.

Відтак, сьогодні нам вже можна чітко представити, що інформація є ідеально об'єктивним, у функціональному плані гуманітарно-соціальним феноменом або сутністю сучасної людини – **людини активно-творчої, людини морально-право-свідомої, людини соціально-економічної**. І зрештою, *інформація* – це надмогутній важіль й ресурс становлення і вдосконалення людини розумної, людини духовної, а також людини **всебічно безпечно** *поступу* в процесах її саморозвитку та само-вдосконалення за специфічних умов сучасності-ХХІ: *гібридних психо-кібер-техно-інформаційних воєн і глобального імперативного наступу ноосфери*.

Для системного затвердження викладеного, ієрархічно конкретніше розглянемо об'єктивно – природну закономірність та пріоритети глобально функціонального впливу чинників в методологічно і праксеологічно повних системах соціально-економічної діяльності й цивілізаційного розвитку. І саме для цього ще раз треба зафіксувати реально, глобально й системно взаємодіючу структуру чинників всесвітньо-історичного процесу саме в реальних умовах об'єктивно існуючого природного середовища в указаному складі: **людина, екосфера (екологія+економіка) та інформатизація світу**. Адже в цій роботі коротко, але на фундаментальному рівні показано, що саме **інформаційно-цільові знання як стратегічний соціально-економічний ресурс глобальносистемного впливу є пріоритетною головною складовою системи національної безпеки кожної держави**.

Таким чином, теоретичними і практично-концептуальними дослідженнями автора встановлено, що у всезагальносистемному вимірі механізм економічної діяльності і соціального розвитку принципово базується та може ефективно і безпечно функціонувати на трьох об'єктивно й пріоритетно необхідних та глобальносистемно впливових, отже, стратегічно вирішальних основах: а) **інформаційний**, яка є *глобально єдиною ідеальною основою – ресурсом* мислення та цілепокладальної людської діяльності; б) **інтелектуальний**, яка є *глобально єдиним*, але вже суть *трансінформаційним* ресурсом – рушієм активно творчої праці в її *мікропроцесуальному* визначенні;

в) *інноваційній*, яка є “кінцевим” цілепокладальним ресурсом, що завершує комплекс по-суті “*трансідеальних*”, але суть пріоритетно вирішальних ресурсів в процесі досягнення ефективної результативності активнотворчої соціально-економічної діяльності уже *транс-технологічним*, тобто *hi tech макропроцесуальним* шляхом. В цьому і полягає основна сутність *глобальносистемної методології безпечного життя*.

Однак, як і всякий, зроблений у "співавторстві" з природою людський «винахід», інформація може виявити і *негативи*. Будучи фактично глибинно *сутнісним змістом людської могутності, основою і субстратом* цілепокладальної діяльності, інформація може породжувати відповідно могутні антигуманні наслідки і навіть глобальні соціальні катастрофи. Отже, *інформація – це двосічний меч*. Скажімо, без ножа не можна уявити собі цивілізованого життя, але скільки злочинів скоєно з його допомогою? Уся військова техніка побудована на базі функціонально-життєво необхідної інформації, але служить також для вбивства. Таким чином, інформація може породжувати негативні явища тільки завдяки суб'єктивній діяльності, будучи сама для цього лише об'єктивною основою. Як же все це розуміти? Річ у тому, що це *системно найскладніше питання в житті людства*, яке на нашу думку, є сутністю навіть біблійних історій.

Які ж конкретно причини породжують *«інформаційні негативи»*? По-перше, вже в процесі свого породження інформація може мати і має різний рівень *об'єктивності й достовірності*. По-друге, інформація сама собою принципово може бути тільки *відносно істинною*, тому що вона – лише відокремлений від реального об'єкта – носія його відтінків. По-третє, *інформацію можуть викривлювати методи та засоби її фіксації на носіях, а також способи оброблення, передачі та сприймання* використовувачем. По-четверте, *існує і навмисне, свідомо-суб'єктивне викривлення та спотворення інформації з метою дезорієнтації її споживача*. І нарешті, по-п'яте, інформація може втрачати рівень своєї об'єктивності та достовірності за рахунок *надмірної абстракції*, наприклад, у суспільних науках, де мають місце подвійний, потрійний і більше ступенів абстракції, а також інші *схоластичні* явища в політичному та соціо-культурно-економічному житті.

Однак, будучи *абсолютно ідеальним феноменом та підкоряючись лише компетентній людській волі*, інформаційні знання мають фундаментальну властивість вільно, без традиційних перешкод і обмежень використовуватися в усій соціоекономічній сфері. Ця специфічна властивість *інформації* очевидно і особливо впливово проявилася в наше століття супервисоких електронних й інтернетівських технологій з їх мобільно надшвидкісними носіями інформації.

Саме тому феномен глобалізації постав світу так імперативно і так невідворотно. В першу чергу в соціально-економічних процесах, де наприклад фінансово-грошова сфера, яка вона є по суті лише практично опосередковуючою, товарно-еквівалентною, інформаційно-ідеально-доцільно спеціалізованою підсистемою у всесвітній науково-інформаційній системі, але є *економічно супервигідною*. **Та найбільш ефективним та безпечним цей ресурс, як ми вважаємо, принципово може бути тільки в ноосферному суспільстві.**

Отже, глобальносистемним чином нами визначено, з чого треба починати на нашому непростому шляху людської діяльності, але вже в умовах суть практично й історично функціонуючої глобальної суперсистеми: **«людина, екосфера (екологія і економіка) та інформатизація світу»**. А конкретніше: треба починати з *абсолютно глобалізуючого фактора*, тобто з природно закономірного, хоч по-суті й *ідеального*, але *завжди, у всьому і всюди як пріоритетно, стратегічно і оперативно вирішального чинника, а саме з ресурсу цілеформуючих інформаційних знань*. Усі інші дії вже можуть бути доцільними й ефективними. *А усякий прогрес в інформаційно помилковій системі неминуче, і найчастіше раптово, призводить до великого регресу*. І саме в цьому, як уже стало зовсім очевидно, полягає негатив вже популярно відомої і глибинно дослідженої нами **«нетократії»**.

Висновки: сутність і корінь даної **Концепції трансінформаційної НООСФЕРИ** полягає в кардинальному піднятті якості науки як соціального інституту – **виробника ресурсу духовно збагачених інформаційних знань**, здатних цивілізаційно довести людей і світове суспільство до **ноосферно досконалого modus vivendi**. **А для України ця Концепція може бути єдиною рятівною як суть Національна ідея**. Адже для людства настав **синергетичний момент істини виявити своє призначення, свої природно законні можливості та здатності їх реалізації в міжнародній лабораторії ноосферного життя**.